

3. Holosnichenko I.P. Poperedzhennya koryslyvykh prostupkiv zasobamy administratyvnoho prava / I.P. Holosnichenko. – K.: 1991. – 207 s.
4. Hornostay K. Zakhyst, okhorona, harantiyi prav isvobod lyudyny i hromadyanyna: spivvidnoshennya ponyat' // Derzhava i pravo: zbirnyk naukovykh prats'. Yurydychni i politychni nauky. – Vyp. 12. – K.: In-t derzhavy i prava im. V.M. Korets'koho NAN Ukrainy, 2001. – S. 51–55.
5. Demydenko V.O. Utverdzhennya i zabezpechennya konstytutsiynykh prav ta svobod lyudyny i hromadyanyna v diyal'nosti militsiyi [Tekst]: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.02 / Kyiv's'kyi natsional'nyy un-t im. Tarasa Shevchenka. – K., 2002. – 16 s.
6. Kolodiy A.M. Teoriya derzhavy i prava: navch. posib. / A.M. Kolodiy, V.V. Kopyeychikov, S.L. Lysenkov ta in.; za zah. red. S.L. Lysenkova, V.V. Kopyeychikova. – K.: Yurinkom Inter, 2002. – 368 s.
7. Lysenkov S.L. Zahal'na teoriya derzhavy ta prava. / S.L. Lysenkov. – K., 2006. – 355 s.
8. Nalyvayko O.I. Pravovy zakhyt lyudyny yak predmet doslidzhennya zahal'noyi teorii prava // Derzhava i pravo: zbirnyk naukovykh prats'. Yurydychni i politychni nauky. – Vyp. 12. – K.: In-t derzhavy i prava im. V.M. Korets'koho NAN Ukrainy, 2001. – S. 18–24.
9. Obshchaya teoriya hosudarstva y prava: Akademichesky kurs: v 2 t. / Pod red. M. N. Marchenko. – T. 2. Teoriya prava. – M.: Zertsalo, 1998. – 518 s.
10. Oliynyk A.Yu. Teoriya derzhavy i prava: navch. posib. / A.Yu. Oliynyk, S.D. Husaryev, O.L. Slyusarenko. – K.: Yurinkom Inter, 2001. – 176 s.
11. Savenko M. Konstytutsiyny Sud i ombudsmen u derzhavnomu mekhanizmi zakhytu prav ta svobod lyudyny i hromadyanyna / M Savenko // Visnyk Konstytutsiynoho Sudu Ukrainy. – 2000. – # 1. – 85 s.
12. Slovar' russkoho yazyka: v 4 t. / AN SSSR, Ynstytut russkoho yazyka. – T. 2. – 3-e yzd. ster. – M.: Rus. yaz., 1986. – 736 s.
13. Stetsenko S.H. Administratyvne pravo Ukrainy: navch. posib. / S.H. Stetsenko – K.: Atika, 2008. – 624 s.
14. Teoriya derzhavy i prava: kurs lektsiy / Pid red. N. I. Matuzova, A.V. Mal'ko. – M.: Yuryst. – 2003. – 627 s.
15. Tsvik M.V. Zahal'na teoriya derzhavy i prava: pidr. dlya stud. yuryd. spets. vyshch. navch. zakladiv osvity / M.V. Tsvik, V.D. Tkachenko, L.L. Bohachova, O.V. Petryshyn, S.M. Oleynykov; M.V. Tsvik (red.) / Natsional'na yurydychna akademiya Ukrainy im. Yaroslava Mudroho. – Kh.: Pravo, 2002. – 432 s.
16. Chuyko Z.D. Konstytutsiyno-pravovy mekhanizm zabezpechennya natsional'noyi bezpeky Ukrainy / Z.D. Chuyko // Byuleten' Ministerstva yustytitsiyi Ukrainy. – 2006. – # 8. – S.81–89
17. Yurydychna entsyklopediya / Yu.S. Shemshuchenko ta in. (red.); NAN Ukrainy, Instytut derzhavy i prava im. V.M. Korets'koho. – T. 1. A – H. – K.: Vydavnytstvo «Ukrayins'ka entsyklopediya» im. M.P. Bazhana, 1998. – 669 s.

Рецензент: доктор юридичних наук, професор Кінащук Л.Л.

УДК:347.31

Литвин І.І.,

кандидат юридичних наук, доцент,
докторант докторантури та ад'юнктури
Класичного приватного університету

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН У СФЕРІ НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

У статті проаналізовано зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання відносин у сфері надання освітніх послуг. На основі наукового дослідження зроблено висновок, що Україна повинна обрати шлях на реформування, модернізацію, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної системи освіти, а не лише на приведення законодавства України в галузі освіти до вимог Болонського процесу.

Ключові слова: зарубіжний досвід, адміністративно-правове регулювання, освітні послуги.

Литвин И.И.,

кандидат юридических наук, доцент,
докторант докторантуры и адъюнктуры
Классического частного университета

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ОТНОШЕНИЙ В СФЕРЕ ПРЕДОСТАВЛЕНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УСЛУГ

В статье проанализирован зарубежный опыт административно-правового регулирования отношений в сфере предоставления образовательных услуг. На основе научного исследования сделан вывод, что Украина должна выбрать путь на реформирование, модернизацию, повышение конкурентоспособности отечественной системы образования, а не только на приведение законодательства Украины в области образования к требованиям Болонского процесса.

Ключевые слова: зарубежный опыт, административно-правовое регулирование, образовательные услуги.

Lytvyn I.I.,
PhD, Associate Professor,
doctoral and doctoral Postgraduate School
Classic Private University

FOREIGN EXPERIENCE ADMINISTRATIVE LAW REGULATE THE PROVISION OF EDUCATIONAL

The article analyzes the international experience of administrative and legal regulation of relations in the field of education. Based on scientific research concluded that Ukraine has to choose the path to reform, modernization, improving the competitiveness of the national education system, not only to the legislation of Ukraine in the field of education to the Bologna process.

Background is that the educational process in Ukraine for a long time in a state reform. One of the key points to modernize our education system is to create optimal quality management system of educational services in the state. Everywhere we hear about the importance of the implementation experience of leading countries in shaping policy in education, officials hear reports of your work and perspective ways of further development of educational activities. In most we adopt, not create, does disabilities are actions of public authorities aimed at giving domestic educational services to the international consumer market. Government figures emphasize the need for implementation of international, including European standards into national legislation. But rightly raises the question - what is useful and what is this European educational space and whether Ukraine should move in his direction? Once we can answer that it is not perfect and it has a number of confirmations. In Europe, there are over 4,000 higher education institutions, which educated more than 17 million. Students. Of course, these establishments are carriers of enormous educational potential, but it is not being implemented in practice fully. This fact is confirmed by most experts of the European Commission. To remedy the situation are important steps aimed at coordinating changes in the state and interstate regulation of educational activities.

The conclusions are that the state policy in the sphere of educational services should be directed to reform, modernization, improving the competitiveness of the national education system, not only to the legislation of Ukraine in the field of education to the Bologna process. Such measures may only cause mistrust from the public, due to fears that foreign providers of educational services gradually replace national educational institutions, which could lead to the leveling of cultural and historical heritage and achievements of Ukrainian society. So the state measures directed to integration of the educational process, mobility should be seen not as the destruction but as a stimulus to improve domestic providers of educational services, bringing them to the international level and the opportunity to generate high-quality educational policy. In Ukrainian schools have sufficient capacity to fight for its share of the education market.

Keywords: international experience, administrative and legal regulation of educational services.

Актуальність проблематики. Освітній процес в Україні вже досить тривалий час перебуває у стані реформування. Одним з ключових моментів модернізації вітчизняної системи освіти є створення оптимальної системи управління якістю надання освітніх послуг в державі. Звідусіль ми чуємо про важливість впровадження досвіду провідних країн світу у формуванні політики держави в галузі освіти, заслуховуємо звіти чиновників про вже виконану роботу та перспективні шляхи подальшого розвитку освітньої діяльності. У переважній більшості ми переймаємо, а не створюємо, зовсім

обмеженими є дії органів державної влади спрямовані на те, щоб вивести вітчизняні освітні послуги на міжнародний споживчий ринок. Державні діячі наголошують на необхідності імплементації міжнародних, у тому числі, європейських стандартів у національне законодавство. Але цілком справедливо виникає питання – що корисного та який він, цей європейський освітній простір і чи взагалі варто рухатись Україні в його напрямку? Одразу можемо дати відповідь, що він не є досконалим і на це є ряд підтверджень. В Європі існує більше 4000 вищих навчальних закладів, в яких здобувають освіту більше 17 млн. студентів. Певна річ, ці заклади є носіями величезного освітнього потенціалу, проте він не реалізовується на практиці повною мірою. Цей факт підтверджують і самі спеціалісти Європейської Комісії. Для виправлення ситуації важливими є координаційні кроки направлені на зміни в державному та міждержавному регулюванні освітньої діяльності.

Ступінь наукової розробки проблеми. Дослідженню проблематики адміністративно-правового регулювання відносин у сфері надання освітніх послуг присвятили свої дослідження такі вчені як: О. Джура, О.В. Антонок, Р. Гурак, О. Олейникова, Б.В. Деревянко, В.Г. Кремень, М.Н. Курко, О.Н. Ярмиш, М.І. Ануфрієв та інші. Проте подальшого розгляду потребує дослідження зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання відносин у сфері надання освітніх послуг.

Метою статті є: проаналізувати зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання відносин у сфері надання освітніх послуг. Визначити можливість його застосування в Україні.

Виклад матеріалу. Європейські країни намагаються врахувати всі особливості сфери надання освітніх послуг, зміну умов функціонування та розвитку національних систем вищої освіти і вирішили започаткувати процес створення спільного Європейського простору вищої освіти (далі – ЄПВО), в якому можна було б повною мірою реалізувати стратегію управління якістю надання освітніх послуг на засадах моделі управління якістю TQM та з виконанням вимог стандартів ISO 9000 [1, с. 21–26].

У результаті складного розвитку систем вищої освіти у країнах Західної і Центральної Європи, незважаючи на значні відмінності між ними, вдалось виробити спільний погляд на можливість використання рекомендацій TQM та вимог стандартів ISO для створення Стандартів управління якістю надання освітніх послуг у системі європейської вищої освіти.

Згідно з ним, освітні послуги в царині галузі освіти можуть надавати університети, фізичні особи, інші навчальні заклади, які мають на це відповідний сертифікат (сертифіковані незалежними органами акредитації). У процесі надання освітніх послуг вони є виконавцями. Суб'єктами процесу надання освітніх послуг є заклади чи особи, які уповноважені надавати ці послуги, та особи, які навчаються. Замовником освітніх послуг є той, хто їх оплачує (особа, що навчається, її батьки чи родичі, організація, яка готує фахівця для себе або держава). Такий підхід відповідає засадам ринкової економіки.

Основою процесу створення ЄПВО на розглянутих вище засадах став Болонський процес. Однією з головних проблем, які потрібно було вирішити під час реалізації завдань Болонського процесу, стала проблема забезпечення якості надання освітніх

послуг та результатів навчання, однакове визнання всіма учасниками Болонського процесу.

Формальний початок було покладено на Сорбонській зустрічі 25 травня 1998 р., де була прийнята Сорбонська декларація, в якій відзначалось, що «Європа знань» є на сьогодні широко визнаним незмінним фактором соціального та людського розвитку, а також невід'ємною складовою зміцнення й інтелектуального збагачення європейських громадян, оскільки саме така Європа спроможна надати їм необхідні знання для протистояння викликам нового тисячоліття разом із усвідомленням спільних цінностей і належності до єдиної соціальної та культурної сфери» [2]. У ній наголошується, що створення ЄПВО є ключовим моментом у сприянні мобільності та працевлаштуванню громадян, а також розвитку континенту загалом.

Наступним кроком на цьому шляху була зустріч європейських міністрів освіти у Болоньї 19 червня 1999 р., де була прийнята Болонська декларація, що поклала початок практичним крокам у напрямі реалізації цілей ЄС в галузі створення ЄПВО. Документ підписаний міністрами освіти 29 країн Західної і Центральної Європи: Австрії, Бельгії, Великобританії, Греції, Данії, Естонії, Ірландії, Ісландії, Іспанії, Італії, Латвії, Литви, Люксембургу, Мальти, Нідерландів, Німеччини, Норвегії, Польщі, Португалії, Румунії, Словаччини, Словенії, Угорщини, Фінляндії, Франції, Чехії, Швейцарії, Швеції. Україна приєдналася до Болонського процесу в травні 2005 р.

На всіх етапах впровадження Болонського процесу проголошувалося, що він є добровільним, полісуб'єктним, який ґрунтується на цінностях європейської освіти і культури, не нівелює національних особливостей освітніх систем різних країн Європи, є багатоваріантним, гнучким, відкритим, поступовим. Однак не варто й ідеалізувати Болонський процес – він характеризується суперечливістю і складністю, хоча для країн, які прагнуть інтегруватися в Європейський гуманітарний простір і, зрештою, вступити до Європейського Союзу, альтернативи йому немає [3, с. 20].

Слабким місцем у процесі надання освітніх послуг в країнах Західної Європи є те, що на відміну від Сполучених Штатів Америки, у них спостерігається досить слабкий зв'язок між науковими дослідженнями та процесом надання освітніх послуг з однієї сторони, та із суб'єктами господарювання з іншої. Це означає те, що увесь науковий потенціал, який утворюється й акумулюється в межах навчальних закладів далеко не завжди реалізується на практиці.

Одним з головних напрямів реформування й модернізації європейської системи вищої освіти продовжує залишатися потреба у руйнації бар'єрів між національними системами освіти. Наступним кроком модернізації діяльності європейських вишів є розширення їх автономії з одночасною побудовою якісної та дієвої системи їх підзвітності. Країни-члени ЄС повинні забезпечити єдине нормативно-правове регулювання, яке б закріплювало засади надання освітніх послуг, забезпечуючи при цьому, значний рівень свободи у виборі пріоритетних напрямків діяльності, формуванні організаційної структури, навчальних програм і т. ін. Навчальні заклади повинні самі керувати та розпоряджатися своїми фізичними, фінансовими та інтелектуальними ресурсами в процесі надання освітніх послуг. При цьому на державному рівні повинні встановлюватися стандарти, які будуть закріплювати якість цих послуг та шляхи досягнення загальнодержавних цілей в сфері освіти та науки.

Як бачимо, є значна кількість прогалин в сфері нормативного та організаційного врегулювання надання освітніх послуг в європейських країнах. Тому переймати досвід варто не механічно, а з врахуванням специфіки української системи освіти, культурних традицій та стану економічного розвитку держави. Україна не повинна бездумно імпортувати західну модель освіти на свою територію, а варто враховувати лише позитивний досвід модернізації сфери надання освітніх послуг при побудові власної політики у цьому напрямку.

Програма дій щодо реалізації положень Болонської декларації в нашій державі передбачила: перехід до динамічної ступеневої системи підготовки фахівців, що дасть змогу задовольняти можливості особистості в здобутті певного освітнього та кваліфікаційного рівня за бажаним напрямом відповідно до її здібностей та забезпечити її мобільність на ринку праці; формування мережі вищих навчальних закладів, яка за формами, програмами, термінами навчання і джерелами фінансування задовольняла б потреби кожної людини і держави в цілому; підвищення освітнього й культурного рівня суспільства, створення умов для навчання впродовж усього життя; впровадження в системі вищої освіти і науки України передового досвіду розвинутих країн світу та її інтеграція у міжнародне науково-освітнє співтовариство; пошук рівноваги між масовою фундаментальною та елітарною освітою, з одного боку, та вузькою спеціалізацією і професійною досконалістю, з другого [4, с. 59].

Цікавим є той факт, що у вересні 2014 р. експерти Стратегічної дорадчої групи при Міністерстві освіти та науки України здійснили комплексний аналіз політичних та суспільних чинників для оцінки політичної бажаності і реалістичності реформи в освітньому секторі. На думку більшості експертів, рівень політичної бажаності освітньої реформи серед основних політичних діячів був і залишається недостатньо визначеним.

З труднощами впроваджується в практику діяльності вищих навчальних закладів європейська перевідна і накопичувальна система кредитів. Лише перші успіхи зробила система незалежного тестування. Складно впроваджується трирівнева система вищої освіти. Не набула належного розповсюдження дистанційна форма навчання. З великими труднощами триває процес налаштування на визнання вищими навчальними закладами дипломів та результатів навчання як студентів, так і фахівців-іноземців [4, с. 59].

Важливим є досвід європейських країн в сфері соціального партнерства. Сам процес становлення соціального партнерства у сфері професійної освіти в країнах ЄС проходив у контексті розвитку соціального діалогу, який розпочався в середині 50-х років минулого століття. На початку 90-х років в країнах Західної Європи склалися основні організаційні моделі.

Процес формування і розвитку соціального партнерства у сфері професійної освіти проходив у руслі переосмислення ролі держави в організації і управлінні професійною освітою в умовах прискореного розвитку ринку праці.

В Європі поступово зростає роль Стратегії «навчання впродовж життя», в реалізації якої повинні приймати участь не тільки навчальні заклади, але й підприємства, установи та організації. При цьому варто постійно забезпечувати підвищену відповідальність громадян за власне навчання [5].

Форма соціального партнерства залежить від базової моделі професійної освіти та навчання, яка прийнята в конкретній державі. Існує три основні моделі, які відрізняються одна від одної рівнем участі держави в системі надання освітніх послуг та потребами соціальних партнерів в об'єднанні зусиль.

1. Держава не відіграє важливої ролі або її роль є незначною.

У Великобританії політика в сфері професійного навчання зазвичай вирішується на місцевому рівні. Головну роль відіграють роботодавці, яким краще відомі потреби ринку праці. Вони мають повну свободу у формуванні обсягу та якості надання освітніх послуг, органи державної влади забезпечують лише стандарти для випускників та надають кошти на навчання.

Держава в даній моделі не приймає участь у формальному врегулюванні професійного навчання у вигляді законотворчого процесу, а добровільна участь суб'єктів господарювання обумовлюється наявністю високорозвинених ринкових правовідносин. Соціальне партнерство в даному випадку реалізується місцевими органами влади, організаціями, які здійснюють безпосереднє навчання, та організаціями, які представляють інтереси підприємств (проте контроль за рівнем якості надання освітніх послуг залишається за державою).

2. Держава планує і реалізовує процес професійної освіти та навчання, та керує ним (Франція).

В рамках даної моделі за останні роки спостерігається зростання як формальної, так і неформальної участі соціальних партнерів в управлінні професійною освітою. При виникненні нових потреб соціальні партнери самостійно або за участі уряду планують, реалізують, контролюють, а інколи й фінансують нові види професійної освіти. Прикладом можуть слугувати випадки запровадження експериментальних схем навчання, коли пропонують почергово здійснювати навчання та реалізовувати трудову діяльність.

В країнах з домінуючою роллю держави, процес надання професійних освітніх послуг контролюється виключно державними органами. Проте нині у Франції здійснюються спроби децентралізувати управління освітою. Процес децентралізації відбувається в напрямі підтримки повноважень навчальних округів. Міністерство народної освіти Франції спирається на сильний регіональний апарат, управління яким здійснює високопоставлений посадовець, призначений Радою Міністрів Франції [5]. Відповідальність, відповідно, за надання освітніх послуг покладається на державу та відповідні місцеві органи влади. Однак соціальні партнери приймають участь в процесі прийняття рішень на державному рівні через відповідні консультативні органи.

3. Держава визначає загальні напрямки діяльності приватних суб'єктів господарювання в процесі професійної освіти та навчання (Німеччина, Нідерланди, Данія).

В рамках даної моделі активну участь у формуванні освітньої політики приймають асоціації роботодавців, профспілки, а держава лише формально закріплює рішення, прийняті на основі спільного консенсусу.

В Німеччині розвиток системи професійної освіти також визначається на основі консенсусу з питань змісту та підсумкової атестації, проте фінансування такої освіти має усі ознаки ліберальної моделі.

Таким чином, у залежності від характеру розподілу ролей держави, підприємств, установ та організацій у формуванні політики у сфері професійної освіти виділяють три основні моделі соціального партнерства: ліберальну модель (Великобританія), неокорпоративну модель (Данія, Нідерланди) та модель державного втручання (Франція) [6, с. 113–114].

Відтак, позитивною практикою у діяльності навчальних закладів європейських країн є контроль за нею як державних органів, так і місцевих територіальних громад і підприємств та організацій – роботодавців [7, с. 438].

Враховуючи викладене, позитивним досвідом європейських країн у сфері соціального партнерства, який можна використати на національному рівні є: залучення роботодавців до процесу підготовки державних загальнообов'язкових стандартів освіти, типових навчальних планів і програм; організація професійної практики учнів з використанням технологічної бази підприємств, стажування викладачів профільних дисциплін і самих фахівців; взаємодія навчальних закладів із роботодавцями; залучення до процесу навчання фахівців, які мають досвід професійної діяльності у відповідних галузях праці; фінансова участь роботодавців у розвитку освіти.

Враховуючи зазначені вище особливості процесу надання освітніх послуг у різних країнах, інтеграція вітчизняної освіти у міжнародний освітній простір повинна базуватися на таких засадах: пріоритет загальнонаціональних інтересів; збереження та розвиток інтелектуального потенціалу нації; миротворча спрямованість міжнародного співробітництва; системний і взаємовигідний характер співробітництва; толерантність в оцінюванні здобутків освітніх систем зарубіжних країн та адаптації цих здобутків до потреб національної системи освіти [1, с. 18].

Таким чином, основними цілями подальшого розвитку сфери надання освітніх послуг в Україні в контексті міжнародного співробітництва є наступні: забезпечити прискорення інтеграції вітчизняних навчальних закладів у світовий навчальний та науковий простір; підвищення конкурентоспроможності та рейтингів українських вишів, якості надання освітніх послуг, престижності дипломів про вищу освіту; розвиток спільних наукових досліджень, впровадження інновацій в усі сфери суспільних відносин; збільшення доходів навчальних закладів від освітньої та наукової діяльності в цілому та збільшення заробітної плати викладачам зокрема; підвищення професійної кваліфікації й компетенції викладачів і співробітників, розвиток академічної мобільності викладацького складу та студентів.

Висновок. Підсумовуючи викладене, зазначимо, що державна політика в сфері надання освітніх послуг має бути направлена на реформування, модернізацію, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної системи освіти, а не лише на приведення законодавства України в галузі освіти до вимог Болонського процесу. Такі заходи можуть викликати лише недовіру з боку громадськості, обумовлену побоюваннями, що іноземні провайдери освітніх послуг поступово витіснять національні освітні заклади, що може призвести до нівелювання культурно-історичних надбань та досягнень українського суспільства. Тому заходи держави направлені на інтеграцію освітнього процесу, забезпечення мобільності варто сприймати не як винищення, а як стимулювання, покращення вітчизняних провайдерів освітніх послуг, виведення їх на міжнародний рівень та можливість самим формувати якісну освітню

політику. В українських навчальних закладах є достатній потенціал для боротьби за свою частку на ринку освітніх послуг.

Список використаної літератури:

1. Управління якістю освіти у вищих навчальних закладах [Текст] : навч. посіб. : у 2 ч. Ч. 1: Теоретичні засади формування систем управління якістю надання освітніх послуг / кол. авт. ; за заг. ред. чл.-кор. НАН України В.С. Загорського. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. – 136 с
2. Зона європейської вищої освіти: спільна декларація європейських міністрів освіти // Болонський процес. Документи і матеріали [Текст] / за ред. д. е. н., проф.С.І. Юрія. – Т. : Економічна думка, 2006. – С. 12–16.
3. Антонюк О.В. Інтеграція України в Європейський освітній простір / О.В. Антонюк// [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://otherreferats.allbest.ru/pedagogics/00217060_0.html
4. Джура О. Болонський процес як прояв модернізації освіти / О. Джура // Вища освіта України. – 2008. – № 4. – С. 58–64.
5. Гурак Р. Контроль сфери освіти: досвід країн ЄС/ Гурак Р. // Освіта України. – 2015. – № 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dinz.gov.ua/index.php/uk-ua/42-interv-iu-holovy-dinz-ruslana-huraka-kontrol-sfery-osvity-dosvid-krayin-yes-v-hazeti-osvita-ukrainy-n-42-vid-19-zhovtnia-2015-roku>
6. Олейникова О., Муравьева А. Социальное партнерство в сфере профессионального образования в странах Европейского союза / О. Олейникова, А. Муравьева // Высшее образование в России. – 2006. – № 6. – С. 111–120.
7. Деревянко Б. В. Адміністративно-правове регулювання надання послуг у сфері освіти : монографія / Б. В. Деревянко ; МВС України, Донецький юридичний інститут. – Донецьк : ПП «Видавничий дім «Кальміус», 2012. – 527 с.

References:

1. Upravlinnyia yakystyu osvity u vyshchykh navchal'nykh zakladakh [Tekst] : navch. posib. : u 2 ch. Ch. 1: Teoretychni zasady formuvannya system upravlinnyia yakystyu nadannya osvitnikh posluh / kol. avt. ; za zah. red. chl.-kor. NAN Ukrainy V.S. Zahors'koho. – L'viv : LRIDU NADU, 2011. – 136 s
2. Zona yevropeys'koyi vyshchoyi osvity: spil'na deklaratsiya yevropeys'kykh ministriv osvity // Bolons'kyy protses. Dokumenty i materialy [Tekst] / za red. d. e. n., prof.S.I. Yuriya. – T. : Ekonomichna dumka, 2006. – S. 12–16.
3. Antonyuk O.V. Intehratsiya Ukrainy v Yevropeys'kyy osvitniy prostir / O.V. Antonyuk// [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : http://otherreferats.allbest.ru/pedagogics/00217060_0.html
4. Dzhura O. Bolons'kyy protses yak proyav modernizatsiyi osvity / O. Dzhura // Vyscha osvita Ukrainy. – 2008. – # 4. – S. 58–64.
5. Hurak R. Kontrol' sfery osvity: dosvid krayin YeS/ Hurak R. // Osvita Ukrainy. – 2015. – # 2. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : <http://dinz.gov.ua/index.php/uk-ua/42-interv-iu-holovy-dinz-ruslana-huraka-kontrol-sfery-osvity-dosvid-krayin-yes-v-hazeti-osvita-ukrainy-n-42-vid-19-zhovtnia-2015-roku>
6. Oleynikova O., Murav'eva A. Sotsyal'noe partnerstvo v sfere professyonal'noho obrazovannya v stranakh Yevropeys'koho soyuza / O. Oleynikova, A. Murav'eva // Vyshee obrazovanye v Rossyy. – 2006. – # 6. – S. 111–120.
7. Derevyanko B. V. Administratyvno-pravove rehulyuvannya nadannya posluh u sfery osvity : monohrafiya / B. V. Derevyanko ; MVS Ukrainy, Donets'kyy yurydychnyy instytut. – Donets'k : PP «Vydavnychyy dim «Kal'mius», 2012. – 527 s.

Рецензент: доктор юридичних наук, професор Кінащук Л.Л.

УДК 342.9

Литвиненко В.І.,

директор інституту Права імені Володимира Великого
Міжрегіональної Академії Управління персоналом,
Заслужений юрист України,
кандидат юридичних наук

ОПТИМІЗАЦІЯ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ